

WPROWADZENIE

Trzynasty tom „Teki Komisji Historycznej PAN Oddział Lublin” redakcja zdecydowała się poświęcić, jak się nam wydaje, ciekawemu zagadnieniu kobiet w historii. Zainteresowanie tą tematyką okazało się tak duże, że chronologicznie nasz tom obejmuje dzieje od starożytnego Egiptu po czasy prawie współczesne. Warto zatem spojrzeć na historie kobiet niezwykle – wielkich królowych, czasem występujących w roli mecenasów sztuki, nie tylko władczyń, ale także średniowiecznej teoretyk sztuki wojennej (Christine de Pisan). Czytelnik znajdzie teksty dotyczące zarówno poglądów na władzę polskiej arystokratki, jak i przypomnienie o niewątpliwym, a często niesłusznie pomijanym wkładzie kobiet w powstania narodowe – ich uczestnicy walczyli przecież pod sztandarami wykonywanymi przez żony, narzeczone, córki, siostry...

Osobnym tematem jest udział kobiet w życiu Kościoła, co możemy prześledzić w kilku pracach. Amerykański historyk, Christopher Korten, prezentuje tekst dotyczący kobiet, które zaważyły na życiu Grzegorza XVI, a o. prof. Roland Prejs zwraca uwagę na rozwój XIX-wiecznych żeńskich zgromadzeń bezhabitowych w kontekście narastającego ruchu emancypacyjnego. Z drugiej strony warto przybliżyć całkowicie pomijaną w historiografii problematykę żon kapłańskich w odniesieniu do Kościoła grekokatolickiego.

Zagadnień pomijanych lub rzadko wspominanych w historiografii nasi autorzy podnoszą zresztą kilka. Obok artykułu o ruchu bloomerystek, poruszającego kwestię propozycji zmian w damskiej modzie XIX-wiecznej, związanych z pragnieniem ówczesnych pań uprawiania sportu, dr Beata Kucharska przybliży zapomnianą postać wszechstronnie wykształconej uczoney i pisarki działającej w dwudziestoleciu międzywojennym, Amelii Herzówny.

Tom zamykają trzy artykuły mówiące o historii najnowszej. W dwóch autorzy pokazują udział kobiet w aparacie bezpieczeństwa oraz we władzach PZPR, a trzeci odnosi się raczej do skutków zaprowadzenia w Polsce ideologii komunistycznej – autorka zajęła się przedstawieniem funkcjonowania socjalistycznych metod wychowawczych na przykładzie żeńskiej Bursy Szkolnictwa Zawodowego nr 2 w Lublinie.

Zarówno rozpiętość chronologiczna, jak też różnorodność problematyki – od świata wielkiej polityki po „życie codzienne” – pokazuje, że w ciągu wieków kobiety nie zajmowały się bynajmniej i jedynie walką o emancypację, ale w każdej epoce umiały znaleźć miejsce dla realizacji swoich ambicji, niekiedy z bardzo znaczącym skutkiem. Parafrazując jeden z tytułów, dopiero pozostawanie „w oparach ideologii” powodowało, że również kobieca działalność mogła nieść dramatyczne, a nawet tragiczne konsekwencje.

Oczywiście można byłoby jeszcze pogłębić problematykę i rozwinąć każde z podjętych zagadnień. Zapewne całe tomy historycy mogliby poświęcić udziałowi kobiet w różnych systemach władzy, w kulturze, w życiu Kościołów, różnych zresztą wyznań, czy po prostu w codziennym życiu w różnych czasach i epokach. Redakcja ma jednak nadzieję, że zbiór studiów zawartych w niniejszym tomie „Teki Komisji Historycznej” stanie się pewną sugestią badawczą, pokazując kierunki, czy pomijane dotąd obszary, które warte są zainteresowania naukowego.

Ewa M. Ziólek